

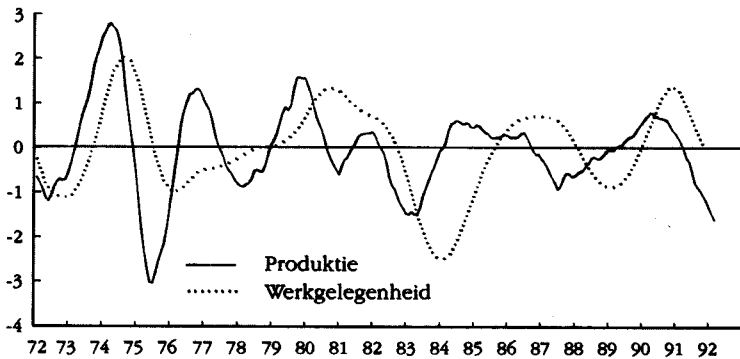
Conjunctuurindicator

Arbeidsmarkt reageert met vertraging

De DNB-conjunctuurindicator geeft tot en met augustus een verdere vertraging van de conjunctuur aan (zie figuur 1). Van de vijf samenstellende componenten dragen drie bij aan de neergang van de indicator in augustus. Net als in de voorgaande maanden zijn dit de IFO-indicator voor Duitsland, de orderontvangsten in de industrie en de reële geldhoeveelheid. De verwachte bedrijvigheid in de industrie levert al enige maanden een positieve bijdrage, terwijl de omzet van nieuwe NCM-polis-houders geen bijdrage levert aan de verandering in de conjunctuurindicator.

De neergang van de conjunctuur duurt inmiddels al twee jaar; de laatste top werd in maart 1990 bereikt. De arbeidsmarkt heeft zich echter in deze periode zeer gunstig ontwikkeld. In 1990 nam het aantal banen in het bedrijfsleven gemeten in personen gemiddeld met 124.000 toe, bijna 15.000 meer dan de toename in 1989. In 1991 lag de groei weliswaar lager maar er kwamen toch nog 85.000 banen bij. Enerzijds hangt dit samen met de trendmatige groei van de productie, die in 1990 en 1991 op een hoog niveau lag (ruim 3% per

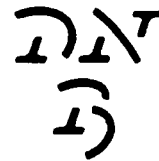
Figuur 2. De conjuncturele component in productie en werkgelegenheid van de industrie

jaar). Anderzijds is er sprake van een vertraagde reactie van de werkgelegenheid op de groei van de productie. Ondernemers zijn immers geneigd eerst af te wachten of een produktiestijging respectievelijk -daling aanhoudt, voordat werknemers worden aangetrokken dan wel ontslagen, vanwege de kosten die daarmee gemoeid zijn. Bovendien vergen wervings- en ontslagprocedures enige tijd.

Figuur 2 geeft een indicatie van de conjuncturele component in de werkgelegenheid in de industrie, berekend volgens dezelfde methode als de DNB-conjunctuurindicator. De fluctuaties in de werkgelegenheid zijn kleiner dan in de productie. Dit kan niet worden afgelezen uit de figuur omdat de reeksen zijn genormaliseerd, dat wil zeggen gedeeld door hun standaarddeviatie. Het verschil in intensiteit van de conjunctuuruit-slagen kan worden afgemeten aan de omvang van de standaarddeviaties van de reeksen. Deze bedroeg voor de productie in de beschouwde periode 1,8% en voor de werkge-

legenheid slechts 0,6%. In de jaren tachtig werden de conjunctuuruitslagen in de productie kleiner en die in de werkgelegenheid groter. Maar ook in deze periode zijn de fluctuaties in de werkgelegenheid minder sterk geweest dan die in de productie. De genoemde afwachtende houding van de ondernemers blijkt behalve uit de minder grote aanpassing van de werkgelegenheid ook uit het achterlopen van de conjuncturele

schommelingen in de werkgelegenheid bij die in de productie. Deze bedroeg in de jaren zeventig en tachtig gemiddeld één jaar. De snelheid waarmee het arbeidsvolume wordt aangepast aan de fluctuaties in de productie blijkt in de jaren tachtig gemiddeld niet groter te zijn dan in de jaren zeventig. Dit zegt weinig over de flexibilisering van de arbeidsmarkt. Vormen van flexibilisering, zoals de inzet van uitzendkrachten en variatie in werktijden, komen immers niet tot uitdrukking in het in personen gemeten arbeidsvolume in de industrie.

Concluderend kan op grond van het verloop van de DNB-conjunctuurindicator de voorspelling worden gedaan dat de groei van de werkgelegenheid in de industrie in 1992 verder naar beneden zal gaan.

Deze rubriek wordt samengesteld door J.A. Bikker en C.J. Zonderland, respectievelijk werkzaam bij de afdeling Wetenschappelijk onderzoek en econometrie en de Studiedienst van de Nederlandsche Bank.

Figuur 1. DNB-conjunctuurindicator

